

**2019 – ANUL TRIBUNIȘTILOR (XXXII): D. Manole: Șaguna, ... mi-a pus în mână un pistol ca să ne apărăm de tâlhari –
Tribuna era „tunul nostru”, care se descărca în fiecare zi!**

Prin cultură la putere!

Ioan Slavici
1848-1925

**Tribuna era „tunul nostru”,
care se descărca în fiecare zi!**

Diamandi Manole
1833 Brașov
1899 București

**Rezistența pasivă e la români o minciună.
Nu că nu vrem, ci cu legea electorală
și cu procedura electorală din Ardeal,
noi românii nu putem să luăm parte la
viața publică a statului ungar...**

**Sufragiul universal asigurază
predominarea străinilor ce trăiesc
în mijlocul poporului român...**

**Maghiarii chiar se bucurau
dacă românii nu-i supărau
luând parte la viața politică ...**

**Șaguna stăruia pentru activitate
gândindu-se ca
toți românii să fie uniți...**

**Șaguna, înființând „Telegrafia arhidieceșană”
și Telegraful român, mi-a pus în mână un pistol
ca să ne apărăm de tâlhari ...**

șagunism - tribunism - sămănătorism

2019.EU

Din memoriile lui Ioan Slavici – citate de tribunistul Vasile Rusu – se pot deduce multe din problemele politice ale ardelenilor, în anii de început ai cotidianului Tribuna: «Deoarece asesorul consistorial Nicolae Cristea era unul dintre cumnații lui Diamandi Manole, oamenii de rând erau încredințați că acesta stăruie de dragul cumnatului său pentru înființarea ziarului. Deoarece eu eram știut ca junimist, alții nu se îndoiau că „Junimea” a pus la cale înființarea ziarului pentru ca să-și facă aderenți în Ardeal. Junimiștii, care știau că lucrul acesta nu-i adevărat, își dădeau silința să convingă pe alții că Partidul Național Liberal e acela care a pus la cale înființarea Tribunei.

Adevărul era cu totul altul, și eu nu sunt în stare să-l lămuresc tot atât de bine ca Diamandi Manole, el însuși.

Una din particularitățile lui Diamandi Manole era că știa să caracterizeze oamenii, dându-le câte o poreclă potrivită cu felul lor de a fi. Astfel, vicarul Nicolae Popea era pentru dânsul „Andreas Hofer”, iar Nicolae Cristea era „Pater Ambrosius”. Profesorilor le zicea „Substantive”, iar advocaților și ziariștilor „Neguțători de vorbe”. Pentru dânsul, sașii erau „Circumspecți”, maghiarii „Checichemeți”, bancherul Ghiță Pop, cel totdeauna spelcuit, „Marchiz de Villamarina”, cumpenitul Eugen Brote „Lord Palmerston”, Ioan Bechnitz care nu discuta, ci se mărginea a-și da

pe față părerea de la care nu se abătea, „Befehl”, I.C. Brătianu „Babacu”, iar T. Maiorescu, „Notre ami”.

Eu, care soseam la Braşov cu trenul de seară şi plecam cu cel de dimineaţă eram când „Liliac”, când „Curier rusesc”.

Trebuia să găsească şi dânsul o vorbă potrivită şi pentru situaţiunea creată prin retragerea de la Telegraful român a lui Nicolae Cristea. Braşovenii aveau un adevărat cult pentru Şaguna care, pe lângă toate celelalte, înfiinţase şi şcolile româneşti de la Braşov. Pentru ei era deci o revoltătoare lipsă de pietate nu numai măsura luată de mitropolitul Miron, ci şi retragerea de la Telegraful român a lui Nicolae Cristea, care trebuia să rămâie la locul unde l-a rânduit Şaguna.

- Nu! Zicea Diamandi Manole; Şaguna, înfiinţând „**Telegrafia arhiepiscopală**” şi Telegraful român, mi-a pus în mână un pistol ca să ne apărăm de tâlhari. Dacă guvernul maghiar (V.R.) l-a silit pe mitropolit să ne scoată din mână pistolul, noi avem să adunăm mijloace pentru ca să ne înfiinţăm un tun, un „**Institut tipografic**” şi un ziar, care propagă-n fiecare zi ideile lui Şaguna. Pentru el Tribuna era „**tunul nostru**”, care se descărca în fiecare zi.

Cam aşa vedeau lucrurile braşovenii, precum şi alţii, care au subscris acţiuni pentru înfiinţarea „**Institutului tipografic**”. În gândul meu de asemenea era cestiune nu numai de pietate, ci şi de bun simţ să stăruim în calea croită de Şaguna. Aceasta nu mai era însă cu putinţă. După ce Ardealul a fost unit cu Ungaria, din care nu făcuse niciodată parte, partea covârşitoare a românilor din Ardeal a declarat rezistenţă pasivă şi a refuzat a trimite deputaţi în Dieta din Pesta.

Şaguna era de părere că această politică pasivistă e greşită: românii toţi trebuia, din contră, să stăruie în politica de la 1848, deci să lupte în alegeri contra închinătorilor lui Ludovic Kosuth şi să-şi trimită deputaţii în Dieta din Pesta pentru ca să sprijinească acolo pe cei ce se luptă contra dinastiei, deci şi contra poporului românesc. În faţa pasiviştilor se aflau deci activiştii, care erau în minoritate. **Telegraful Român** era organul acestei minorităţi. **Tribuna** nu putea deci să se susţie dacă se pronunţa pentru politica lui Şaguna, căci era combătută nu numai de pasivişti, ci şi de o parte din activişti. Aceasta era cu atât mai vârtos, cu cât Diamandi Manole şi braşovenii lui luaseră parte la alegeri şi, făcând cartel cu maghiarii contra saşilor, aleseseră un deputat pentru Dieta din Pesta. **Tribuna** nu putea să se susţină decât primind fără rezervă programul pasiviştilor şi apărând cu bună credinţă cauza română potrivită cu acel program.

Despre aceasta nu era greu să-l convingi pe neguţătorul Diamandi Manole. În programul pasiviştilor erau însă două puncte cu care omul Diamandi Manole nu se-mpăca. Unul era cel privitor la pasivitate. După părerea lui, pasivitatea-n viaţa politică putea să aibă rost pentru maghiarii fără de care conducerea afacerilor publice nu era în Ungaria cu putinţă, nu însă şi pentru români. **Maghiarii chiar se bucurau dacă românii nu-i supărau luând parte la viaţa politică.**

-Ai toată dreptatea! Îi zicea omul care nu discuta. **Rezistenţa pasivă e la români o minciună.** Nu că nu vrem, ci cu legea electorală şi cu procedura electorală din Ardeal, noi românii nu putem să luăm parte la viaţa publică a statului ungar. D-voastre, braşovenii, aţi ales, ce-i drept, un deputat, dar numai unindu-vă cu maghiarii. Şi ce treabă aţi făcut? I-aţi împins spre saşi spre guvern. **Şaguna stăruia pentru activitate gândindu-se ca toţi românii să fie uniţi. Acum, după ce ne-am**

dezbinat, nu facem treabă nici unii, nici alții, și vorbele „**activitate**” și „**pasivitate**” nu mai au nici un înțeles. Nu-i rămânea nici omului Diamandi Manole decât să să deie învins.

Tot așa și-n ceea ce privește punctul privitor la **sufragiul universal**. Diamandi Manole, omul cu bun – simț practic, îi socotea lipsiți de judecată pe românii care stăruiau pentru sufragiul universal, pe care erau interesați a-l cere maghiarii, germanii, slovacii, rutenii și mai ales evreii, toți cei ce prin prăvălii și ateliere, prin fabrici și alte stabilimente industriale au mulți proletari ca slugi, calfe, ori muncitori. Românii, la care sunt toți puțini cei ce nu au cel puțin o cocioabă, sunt interesați ca vot să aibă numai oamenii de sine stătători, care au un cens redus.

- Ai dreptate! Zicea iar omul ce nu discuta (Bechnițiu – n.n.). **Sufragiul universal asigurază predominarea străinilor** ce trăiesc în mijlocul poporului român. Noi o să cerem însă știind că nu ține nimeni seamă dacă o cerem ori nu.

Diamandi Manole n-ar fi fost el însuși dacă n-ar fi recunoscut că putem obține programul pasiviștilor fără ca să ne lăpădăm de propriile noastre convingeri. Mai erau însă la mijloc și eu».

Problemele conducerii activității cotidianului **Tribuna** erau diverse, mai ales că ajunsese să aibă abonați inclusiv la Viena sau Pesta, în Bucovina și în Macedonia, publicând știri – corespondențe din toate ținuturile locuite de români. Reproducem frânturi din amintirile lui Ioan Slavici, din anexele lucrării „**Ioan Bechnițiu și Tribuna de la Sibiu (1884-1903)**”: «Nimic n-a contribuit la răspândirea **Tribunei** și la înrăurirea ei culturală atât de mult ca aceste corespondențe. **Tribuna** mai era însă și organ al Partidului Național Român și avea să se susțină-n luptă nu numai cu adversarii, ci și cu unii dintre aderenții lui, care-și dădeau silința de a face peste putință existența ei, pe care n-o socoteau bine asigurată. După legea comercială, orișicare societate trebuia să lichideze îndată ce capitalul i-a scăzut la mai puțin decât jumătate. „**Institutul tipografic**” în curând a ajuns aproape de situațiunea aceasta și nu mai putea să fie scăpat decât dacă abonamentele se vor spori, ca din ele să poată fi acoperite cheltuielile de editură.

Sarcina de administrator al „**institutului**” și al ziarului o luase asupra sa dr. Aurel Brote, care făcea fel de fel de combinațiuni spre a spori veniturile tipografiei, în fiecare zi sucea și-nvârtea cifrele și ne spunea mereu că ne apropiem de situațiunea în care vom fi nevoiți să lichidăm.»

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2019-anul-tribunistilor-xxxii-146130.html>

În: Tribuna, 11 august 2019